דרשוני כרך א — מדרשי הגר

מדרשי הגראילה צרויה

'וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־נֶפֶשׁ הַגֵּר' (שמות כג, ט)

'וַאֲהַבְתֶּם אֶת־הַגֵּר' (דברים י, יט)

אל תקרי הַגֵּר אלא הָגָר. ואתם ידעתם את נפש הָגָר? ואהבתם את הָגָר?

שלושה צעקו ונשמעה צעקתם, ועל שום השמיעה נקרא שמו ישמעאל: הגר, 'וקראת שמו ישמעאל כי שמע ה' אל עניך' (בראשית טז, יא); ישמעאל, 'וישמע אלהים את קול הנער' (שם, כא, יז); ואברהם, שנאמר 'ולישמעאל שמעתיך' (שם, יז, כ).

שניים צחקו ונשמע צחוקם, ועל שום צחוקם נקרא שמו יצחק: שרה, 'ותצחק שרה בקרבה' (שם, יח, יב); אברהם, 'ויפל אברהם על פניו ויצחק'. (שם, יז, יז).והאחד, שומע קול חי, עונה מן המדבר ומפתח האוהל.

אברהם, אב המון גויים, שנאמר: 'ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם' (שם, יז, ה), עכשיו הרי את אב לכל העולם כולו שנאמר 'כי אב המון גוים נתתיך' (שם). הגר, אם המון גויים רבים, שנאמר 'ויאמר לה מלאך ה' הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מרב' (בראשית טז, י). ולהודיע חיבתה של הגר נקראו גויים על שמה, שנאמר 'אהלי אדום וישמעאלים מואבו הגרים' (תהלים פג, ז).

צאנה וראינה כמה אהב יצחק את הגר, וכמה כיבד את שרה אמו.אמרה שרה לאברהם: 'גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק' (בראשית כא, י). ישבה הגר בבאר לחי רואי, שנאמר 'ותקרא שם ה' הדבר אליה אתה אל ראי. כי אמרה הגם הלם ראיתי אחרי ראי. על כן קרא לבאר באר לחי ראי' (שם, טז, יג-יד). ורק לאחר מיתתה של אמו הלך יצחק וישב שם עם הגר שנאמר 'ויצחק בא מבוא באר לחי ראי' (שם, כד, סב).

מעשה אבות ואימהות סימן לבנים ולבנות, מניין?

ששלח המלאך את הגר המצרית אל שרי מן העין, שנאמר: 'והתעני תחת ידיה' (בראשית טז, ט). ובבין הבתרים הראה האל כי ירדו בני ישראל למצרים: 'ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם' (שם, טו, יג);זו השליכה את הילד כמטחווי קשת באין מים וצפתה לראות מה ייעשה לו, וזו שילחה את הבן על פני מים ואחרת צפתה לראות מה ייעשה לו; והאל, ששמע 'אל קול הנער באשר הוא שם' (בראשית כא, יז), ושמע 'את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם' (שמות ו, ה) – גאלם על ידי אותו שנמשה מן המים.

על כן לימדם הקב"ה: 'ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים' (שם, כג, ט).

מדרשים אלו פורסמו לראשונה בעמודים, 708 [2] (חשוון-כסלו תשס"ז).

אב המון גויים – תוספתא, ברכות א, יב. הלך יצחק וישב שם – ראו בראשית רבה ס, יד